אלמא כעינן אומדנא דכ"ד. אף לנזקין דהא המי קרא בנזקין קמי דכתיב[ז] והכה איש את רעהו באבן או באגרוף ולא ימות וה"נ צריך לאומדו אם ראוי לגניחות זו: **כגון שכרת.** כעליו ואין מכין לו לאדם אלא כפיו: **דקביל מכדי.** על גניחות וכרת הלכך אין לנו ממה לשלם וכגון דלית ליה נכסי: **סוף סוף.** כי לא דעוהו דיני נפשות מהיכא משתלם הואיל וכרת: ומשני **מרידיא.** משהין את האור לחריצה לשכירות ומשלם לנחק ואחרי כן ידיעוהו דיני נפשות אבל קדמו ודעוהו ליפקל לא מעינן דדייה לשהויי לרידיא: **עלייה דמרה הוא.** ואין בגופו של שור אלא כשאר נכסי בעליו ומה אין משלם מן העלייה: **לקטלא הוא דאמדינן.** דכתיב בתכן יד אשר ימות גם הכהו (במדבר לה): **אבל לנזקין.** אין אומדין דאפי' אין מפץ זה ראוי להיזק זה מייב דזמנין דאמזק בכל דהו: [**מה כור**]. מתם כור י' טפחים: **מאי לאו.** הא דקתני אם היו פחותים אם הוזק בו מייב: **אלמה למעלה קאמיר.** אלמא בעפה הוי היזק: **כנגד עינו.** הכהו בכותל כנגד עינו של זה: **דכעינן אומדנא.** ובהכי לא בעי לאתמוי אלא מזליה הוא דאתרע ליה: **אמור.** מעשה דידיה הוא: **ת"ש ממשה דברים אומדין ונותנין לו כו'.** לא גרסינן מזק ונער וכוסת: **וריפוי ושבת עד שיתרפא.** כלומר צריכין ב"ד לאמוד כמה ראוי להיות נופל למשכב כמולי זה ומחייבין את זה ליתן לו מיד כל ריפוי ושבתו ומזונות הצריכין לו עד שיתרפא: **והכריע.** לזמן מועט והם אמדוהו לזמן מרובה: **נותן לו כל מה שאמדוהו.** דמשמע דחיטו עליה: **מקור.** נופל למשכב כמו אקצירי (ר"ה דף טז.): **אספה.** נתרפא: **מדקאמר ר"ע אפי' לעניים כו'.** וחזינא דלא מייב לתת לפורע דאם האשה אלא אדנא מאות זוז כת"ק שמע מינה תנא קמא לקולא קאמר דלעני לא יהבינא כולי האי וקאמר ליה ר' עקיבא לעני נמי יהבינא הכי ומעשה באחד שפרע דאם האשה עניה כו' דאי ס"ד האי שיעורא דאדנא מאות דת"ק אפאות שבעיים קאמר והכל לפי כבודו לאומרא קאמר למיתב טפי לעשירים וקאמי ר"ע למימר אפילו עני שבישראל יטול יותר מאדנא מאות זוז אמאי לא אמייב ליה לפורע דאם האשה למיתב טפי: **אלא במים אדירים.** כלו' יגעת לפטור עצמך ולא העלית בידך כלום. שברי חרסים אין ראוים לכלום: **תכלה.** אין ראוי:

אלמא בעינן אומדנא דבי דינא והא כיון דגמר דינא לקטלא לא משהינן ליה לאומדנא דבי דינא ולא מענינן לדיניה ואמינא להו אנא אפילו תימא רבי עקיבא הכא במאי עסקינן כגון שברח אי ברח כי לא דנוהו דיני נפשות היכי דיינינא ליה דיני ממונות בלא בעלים דקביל סהדי וברח סוף סוף מהיכא משתלם אמרידיא אי הכי תם נדייניה דיני ממונות בראשה ונשתלם מרידיא והדר נדייניה דיני נפשות אמר רב מרי בריה דרב כהנא זאת אומרת רידייא עלייה דמרה הוא: איבעיא להו יש אומד לנזקין או אין אומד לנזקין מי אמרינן לקטלא הוא דאמדינן בהכי נפקא נשמה בהכי לא נפקא נשמה אבל לנזקין כל דהו או דלמא לא שנא ת"ש מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים אף כל שיש בו כדי להמית עשרה טפחים היו פחותין מעשרה טפחים ונפל לתוכו שור או חמור ומת פטור הוזק בו חייב מאי לאו ממטה למעלה קא חשיב והכי קאמר ממטפח ועד עשרה מיתה ליכא נזקין איכא אלמא לנזקין כל דהו שמע מינה אין אומדין לנזקין לא ממעלה למטה קא חשיב והכי קאמר עשרה מיתה איכא פחות מעשרה פורתא נזקין איתא מיתה ליכא ולעולם אימא לך יש אומד לנזקין וכל מידי ומידי כי היכי דמיתזקה ביה בעינן תא שמע כי הכהו על עינו וסימאו על אזנו וחירשו עבד יוצא בהן לחירות כנגד עינו ואינו רואה כנגד אזנו ואינו שומע אין עבד יוצא בהן לחירות מאי טעמא לאו משום דבעינן אומדנא ושמע מינה יש אומדנא לנזקין לא משום דאמרינן הוא (א) דאבעית נפשיה כדתניא כי המבעית את חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים כיצד תקע באזנו וחירשו פטור אחזו ותקע באזנו וחירשו חייב ת"ש חמשה דברים אומדין אותו ונותנין לו מיד ריפוי ושבת עד שיתרפא (ב) אמדוהו והיה מתנונה והולך אין נותנין לו אלא כמו שאמדוהו אמדוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמדוהו ש"מ יש אומד לנזקין למימר גברא כמה ליקצר מיהא מכה כמה לא מקצר לא קא מבעי לן דודאי אמדינן כי קא מבעיא לן למימר חפצא אי עביד האי נזקא או לא מאי ת"ש שמעון התימני אומר מה אגרוף מיוחד שמסור לעדה ולעדים אף כל מיוחד שמסור לעדה ולעדים שמע מינה יש אומד לנזקין שמע מינה: אמר מר אמדוהו והבריא נותנין לו כל מה שאמדוהו מסייע ליה לרבא דאמר רבא האי מאן דאמדוהו לכולי יומא ואיתפח לפלגא דיומא וקא עביד עבידתא יהבינן ליה דכולי יומא מן שמיא הוא דרחמי עליה: רקק והגיע בו הרוק והעביר כו': אמר רב פפא לא שנו אלא בו אבל בבגדו לא וניהוי כי בייש בדברים אמרי במערבא (א) משמיה דרבי יוסי בר אבין זאת אומרת ביישו בדברים פטור מכלום: הכל לפי כבודו [וכו']: איבעיא להו תנא קמא לקולא קאמר או לחומרא קאמר לקולא קאמר דאיכא עני דלא בעי למשקל כולי האי או דלמא לחומרא קאמר דאיכא עשיר דבעי למיתב ליה טפי תא שמע מדקאמר ר' עקיבא אפילו עניים שבישראל רואין אותן כאילו הן בני חורין שירדו מנכסיהם שהם בני אברהם יצחק ויעקב שמע מינה תנא קמא לקולא קאמר ש"מ: ומעשה באחד שפרע ראש האשה [וכו']: ומי יהבינן זמן והאמר רבי חנינא אין נותנין זמן לחבלות כי לא יהבינן ליה זמן לחבלה דחסריה ממונא אבל לבושת דלא חסריה ממונא יהבינן: שמרה עומדת על פתח חצירה וכו': והתניא אמר לו ר' עקיבא צללת במים אדירים והעלית חרס בידך אדם רשאי לחבל בעצמו אמר רבא לא קשיא כאן בחבלה כאן בבושת והא מתניתין בבושת הוא

זאת אומרת רידייא עלייה דמרה הוא. מימה ליגבו את השור לגמרי לנחק ולא תקרי יותר עלייה דמרה וי"ל דאם הוא נוגהו לגמרי לא היו ממתינין לו עד שישלם מן הרידיא כמו שאין ממתינין לנעליים אם היו אומרים הממתינו לי עד שאחרוש בו מעט ואמ"כ אתקליהו: **לא** משום דאמרי' איהו דאבעית אנפשיה. מימה א"כ אמאי נקט על עינו ועל אזנו אפילו כנגד עינו ואזנו נמי אם אחזו ועוד תניא בתוספתא (פ"ט) הכהו כנגד אזנו ועינו לא יצא כן תורין שנאמר והכה עד שיעשה בו מעשה משמע דעשה משום גזירת הכתוב היא ולא משום דאיבעית אנפשיה:

חמשה דברים אומדים (ג) ונותנין לו מיד ריפוי ושבת עד שיתרפא. זו היא גירסא נכונה וקמ"ל שאומדים אותו כמה לאוי לעלות שבתו ורפואתו עד שיתרפא ונותנין לו מיד וכן ה' דברים כמו שפי' בקונטרס (ד) וכן מוכיח בתוספתא (פ"ט) דתני אמדוהו והיה מתנונה והולך אלמא יש אומד בריפוי: המוכל

מוסף רש"י

מה בור שיש בו כדי להמית עשרה טפחים. משנה היא (לעיל נ:) אמר המוסר בור ואחר המוסר שיח ומעברה מייב בנפילת שור וחמור, אם כן למה נאמר בור, מה בור שיש בו כדי להמית, והיינו עשרה טפחים, דאמרם בור ליט מחות מעשרה טפחים, אף כל שיש בו כדי להמית ומאי היא עשרה טפחים (סנהדרין מה.). כנגד עינו. שסכה בכותל והכעיטו בקול ולינו ראוה לו נתמרס (קדושין כד:). המבעית את חבירו. מקח לו בחזו פתאום וכמתו, דלא עבד ליה מעשה בגופו (לעיל נז.). פטור מדיני אדם. לשלם, וחייב בדיני שמים. פירעונות לשלם לרשעים שנתכוין להפקיד את ישראל (גיטין נג.). שמסור לעדה ולעדים. שיכול להכיאו לב"ד לאומדו אם ראוי אגרוף זה לעשות תבלה זו, ואם אין ראוי לא ישלם שמתמת חלשותו של זה וכיוצא בהכל (לעיל צ:).

עין משפט נר מצוה

פו א מיי' פי"ח מהל' מזק ממון הלכה מ:
פז ב מיי' פ"ג מהלכות רוצח הלכה ז סמג לאוין רמה:
פח ג מיי' פ"ה מהל' עבדים הלי ז טוש"ע יו"ד סי' רסז סעיף לד:
פט ד ה מיי' פ"ג מהל' חובל ומזיק הלכה ז סמג עשין ע טוש"ע ח"מ סי' תכ סעיף כה וסעיף לכ:
צ ו מיי' שם הלכה יד והלכה טו טוש"ע שם סעיף יח:
צא ז מיי' שם פ"ח הלכה יח ושיין בהגהות וכמ"מ סמג שם טוש"ע שם סעיף מה:
צב ח מיי' שם פ"ג הלכה טו טוש"ע שם סעיף יח:
צג ט מיי' שם פ"ג הלכה ה סמג שם טוש"ע שם סעיף לח:
צד י מיי' שם טוש"ע שם וסעיף לט:
צה כ מיי' שם הלי יא טוש"ע שם סעיף כד וסעיף מג:
צו ל מ מיי' שם פ"ג הלכה כ סמג שם טוש"ע שם סעיף מ:

מסורת הש"ס

ז) לעיל כ: סנהדרין מה., כ) קמן לח. קדושין כד:, ג) [לעיל יט. קדושין כד:], ד) [לעיל 5:], ה) [מכוכות פו.], ו) [כרת"ם מיתם רבי יוחנן], ז) [שבות כח], ח) וכן מוכיח בתוספתא מדתני אמדוהו כי כל"ל רש"א וע"ש.

הגהות הב"ח

(א) גמ' הא ניהו דלגבעת נפשיה: (ב) שם עד שיתרפא (אמדוהו והיה מתנונה וכו' כמו שאמדוהו). תא"מ וכ"כ התוס' ל"ג להך בגא בגמרא: (ג) תוס' ד"ה ממשה דברים אומדים אותו ונותנין:

גליון הש"ס

גמ' אין נותנין זמן לחבלות. עיין לעיל דף מו ע"ב תוס' ד"ה שלין:

הגהות הגר"א

[א] גמ' משמיה דר"י בר אבין (אלא אומרת) תא"מ (דאמרי' דקתני בו לאמוקי בגדו י"ל כך דאין לחייבו ל' מלות זח):

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com